

Medische stand in de ban van maakbaarheid

volkskrant 2 maart 2016

Gerard Adelaar
is politicoloog.

Kinderwensmarkt

De medicalisering van de voortplanting heeft lak aan het feit dat veel ouders liever zouden vasthouden aan het onverwachte en gegevene van het leven.

Wat is er aan de hand met de kindrewens? Een stortvloed aan berichten suggereert dat medici legio mogelijkheden zien om dit terrein te medicaliseren.

In januari meldde het academische ziekenhuis te Groningen mensen met een kindrewens bij wijze van proef te gaan testen op overerfbare aandoeningen. De Amsterdamse academische ziekenhuizen willen hun graantje meepikken op deze lucratieve markt en slaan de proeffase meteen maar over, zo bleek zaterdagavond uit *Nieuwsuur*.

Een stroom aan gerelateerde berichten onderschrijft dat de medicalisering zich rap voltrekt: embryodonatie, één kind uit drie ouders, een draagmoederbank, een donorbaarmoeder, slome spermacellen uitrusten met een buitenboormotor, nakomelingen maken zonder dat daar sperma aan te pas komt.

Een peil is er niet op te trekken: de ene uitvinding is een volmaakte reïncarnatie van de eugenetica, de andere wil juist iets teweegbrengen wat de *survival of the fittest* nooit zou toestaan.

Veel ouders zouden liever vasthouden aan het onverwachte en het gegevene van het leven. Zij vinden dat je

een kind niet alleen maakt, maar ook krijgt. De medici galopperen echter voort binnen het blikveld van hun maakbaarheidsoogkleppen.

Dit paart zich aan ons medelijden, onze compassie; een vurige gedrevenheid van de westerse mens om narigheid en lijden uit te bannen. Of het nu om een onervulde kindrewens gaat of om het voorkomen van een erfelijke aandoening, we moeten aan die roep gehoor geven.

De andere kant van deze liefdevolle medaille is dat je er als ouders op aangekeken wordt als je een lijdend kind op aarde hebt gezet terwijl de tests en ingrepen voorhanden waren om dat te voorkomen.

Ongewilde kinderloosheid is in alle tijden en plaatsen een zware beproeving. Maar de onophoudelijke stroom nieuwe vindingen belet mensen met hun lot te leren omgaan.

Bij dit alles geldt, zeker omdat wij onze afschuw van het lijden zo diep doorleven, dat het niet te verteren is dat het leven gekenmerkt wordt door het onverwachte, door moeite en lijden.

Maar waarin verschilt het leven

Onophoudelijke stroom nieuwe vindingen belet mensen met hun lot te leren omgaan

zonder dergelijke variaties nog van de dood? Ivan Illich zag levenskunst als de kunst van zowel het vieren als het lijden, als dat wat mensen van die ren onderscheidt. Door onophoudelijk antwoorden te formuleren op 'problemen', ontnemt de medische wetenschap deze kunst aan mensen.

Dit leidt uiteindelijk tot de maatschappij die Aldous Huxley beschrijft in *Brave New World*. Het bestaan draait om comfort, meer niet. Geluk is hoogstens een vlakke verdoofde toestand. Liefde, kunst, denken en vrijheid hebben afgedaan.

Vaak wordt bij medische ontwikkelingen het argument gehoord dat we per keer moeten bekijken wat ethisch gezien wenselijk is. Maar die houding is onverbeterlijk naïef. Vóórtdenderen moet de trein van de wetenschap, hij kan niet anders!

De wetenschap tendeeft naar uniformering, want zij richt zich op een norm of model. Dat model bereiken, dat is het doel van medisch-technisch ingrijpen. Zodra een afwijking van een norm is gemedicaliseerd, stelt de techniek alles in het werk om een algehele conformering aan de norm te bewerkstelligen.

Bovendien ligt het in de aard van de moderne techniek dat zij wil maken, controleren en begrijpen en dat zij enkel begrijpt wat zij zelf gemaakt heeft. Wat nog in het donkere gebied van het onbegrepen en ongecontroleerde ligt, moet ook veroverd worden. Een diepe motivatie dus om verder te ontwikkelen tot perfectie bereikt is. Eerder is de techniek niet tevreden.

Moet het zover komen? Hebben we ons niet al te lang uitgeleverd aan de macht die de mensen door de blikvernauwing van de microscoop slechts ziet als een interessante samenklontering van cellen?

Laat medisch-technici een buitenboordmotor aan hun bootje hangen in plaats van aan spermacellen, knutselen met papier in plaats van met mensen. Het is tijd voor de levenskunst.